

Major děl. František Schneider, dipl. inž. ESE:

Několik poznámek o německém dělostřelectvu proti letadlům.

(Pokračování.)

Ať dělostřelectvo p. l. manévruje nebo tiše čeká na nepřítele v zápolí, vždy závisí jeho činnost jediné na jeho technické dokonalosti. Rozkazy pro umístění a činnost dělostřelectva p. l. budou vždy snadnější než technické jejich provedení.

Příprava dělostřelectva p. l. pro válku vyžaduje, aby jeho mírové studijní středisko bylo dostatečně dotováno osobami i materiálem.

Dělostřelectvo p. l. bude za války střílet tak, jaké budou jeho přístroje pro přípravu střelby, jaká bude jeho doktrina střelby, vybudovaná v míru, a jaké budou praktické zkušenosti příslušníků zbraně.

Nelze spoléhat na to, že by palbu řídící důstojník mohl svým vlastním zákrokem vyvážit nedokonalost přístrojů a metod střelby. To bude tím pravdivější, čím větší budou rychlosti letounů, čím větší bude jejich manévrovací schopnost a čím více půjde o činnost v noci.

Je to stará vojenská zkušenost, že se novoty v armádě vžívají jen velmi pozvolna. Použití nových přístrojů a metod bude u dělostřelectva p. l. tím snadnější, čím důkladnější bude všeobecné technické vzdělání jeho kádrů.

Na druhé straně nesmíme zapomenout, že ani sebe dokonalejší přístroj nebo sebe důkladnější metody nic nepomohou, není-li jich užíváno zkušenými osobami.

Tím má být řečeno, že nepomohou sebe důmyslnější stroje, uložené pro případ války ve skladištích, nebyla-li příslušným osobám dána možnost řádně se s užitím jich obeznámit. Za války se výcvik zdokonaluje velmi těžko a z nedostatku lidí se dlouho ulpívá na starých metodách.

Proto z důvodů výcvikových nemůže dělostřelectvo p. l. vždy čekat až na nejlepší konstruktivní řešení. S hlediska válečné činnosti je přístroj méně dokonalý, zato však dokonale využitý lepší než věc „a la dernier cri“, s kterou většina lidí zachází špatně. Válkou bylo nad veškerou pochybnost dokázáno, že specialistů pro dělostřelectvo p. l. není nikdy dost a že se doplňují velmi nesnadno. Kdyby útvary dělostřelectva p. l. trpěly již v míru nedostatkem důstojníků a specialistů, nebylo by naděje, že činnost této zbraně bude na samém počátku války — tedy v době, kdy se bude od ní očekávat nejvíce — úspěšná.

Situace po válce.

Podle § 169 mírové smlouvy nemělo Německo udržovat útvary dělostřelectva p. l. Toto ustanovení se však nevztahovalo na protiletadlové dělostřelectvo válečného námořnictva.

Není mou věcí zkoumat, zda ustanovení mírové smlouvy, týkající se dělostřelectva p. l., bylo Německem respektováno, či nikoliv; jisté je — a potvrzuje to major Wolfgang Pickert¹²⁾ — že němečtí odborníci dělostřelectva p. l. nezůstali nečinnými v době, která uplynula od podepsání mírové smlouvy do okamžiku, kdy Německo prohlásilo vojenskou klauzuli versailleské smlouvy za neplatnou.

„Přes tuto beznadějnou situaci,“ praví jmenovaný důstojník, „pracovaly německé mozky dále o vývoji obtížného problému dělostřelecké střelby proti letadlům. Této práci nemohl žádný nepřítel zabránit.“

Výsledky této práce jsou: pohyblivá děla s velikou počáteční rychlostí a s velkým dostřelem, velmi výkonné měřické přístroje, zlepšené ústřední zaměřovače různých druhů a konečně podstatné zlepšení střeliva, světlometů a zejména malorážových zbraní.

Lze-li na jedné straně souhlasit s tím, že situace pro vývoj dělostřelectva p. l. byla nepříznivá, nelze mít za to, že byla tak zcela beznadějná, jak bývá líčena. Vždyť námořní dělostřelectvo p. l. mohlo se vyvíjet klidně dál a získávat postupně cenné zkušenosti, z nichž snadno mohlo těžit i pozemní dělostřelectvo p. l. I když směry, kterými se ubírá pozemní dělostřelectvo, nejsou zcela totožné s požadavky námořního dělostřelectva p. l., je tu přes to velmi mnoho společného. Jsou to především pomocné přístroje — dálkoměry, ústřední zaměřovače, dále i balistické vlastnosti a zásadní konstrukční principy protiletadlových děl. Pro pozemní dělostřelectvo p. l. zbývá ovšem důležitá otázka mobility kanonů a jejich stability při střelbě a zkušenosti z taktického použití jich v pozemním boji. Řešení těchto problémů usnadnily však nepochybně značné zkušenosti, kterých nabylí Němci ve světové válce. Není tedy překvapující, tvrdí-li major Pickert: „Během 18 let po ukončení války

¹²⁾ Major Wolfgang Pickert, Unsere Flakartillerie.

vyrostl válečný nástroj, který držel stejný krok s obrovským vývojem letectví a představuje dnes obranný prostředek nejúčinnějšího druhu.“

Není vskutku žádné příčiny, proč bychom se neměli domnívat, že německá armáda disponuje dnes technicky velmi hodnotnou pozemní obranou proti letadlům, jejíž účinnost podceňovat by bylo neprozřetelné.

Úkolem, který jsem si vytkl, není systematický rozbor vývoje německého protiletadlového dělostřelectva v době poválečné. Podobné studium nelze zakládat na novinářských článcích, které obsahují často pouhé dohady, nebo jsou tendenčně zabarvovány; je třeba vážných publikací odborných, kterých je o soudobém německém dělostřelectvu p. l. po-
hříchu málo.

Teprve v poslední době se objevily na knižním trhu dvě neveliké knížky, které nám umožňují seznámit se alespoň částečně se stavem německého dělostřelectva p. l.

Jsou to: Handbuch für den Flakartilleristen (Oberleutnant Neumann) a Unsere Flakartillerie (Major Wolfgang Pickert).¹³⁾

Organisace protiletadlového dělostřelectva.

Soudobé německé dělostřelectvo p. l. je rozděleno na těžké a lehké. K lehkému dělostřelectvu p. l. patří malorážové zbraně 2 cm a 3·7 cm, k těžkému dělostřelectvu kanony: 7·5 cm Flak 14, 8·8 cm Flak 18 a 8·8 cm H-Flak.

Kanony jsou konstruovány podle stejných zásad, takže obsluha vy-
cvičená u jednoho typu kanonu se může snadno obeznámit se zvláštnostmi jiných děl p. l. Podobnost konstrukce v systému dělostřeleckém vůbec je pro výcvik věc velmi výhodná. — zvláště žádoucí je tato okolnost u dělostřelectva p. l., kde pracovní dobu obsluhy počítáme na vteřiny.

Mírová organisace těžkého dělostřelectva proti letadlům.

Dělostřelectvo proti letadlům je organisováno v pluky a samostatné oddíly. Podle zpráv čerpaných z denního tisku má Německo 31 útvarů pozemní OPL. I kdyby toto číslo bylo přemrštěné, není pochybnosti o tom, že Německo radikálně napravilo chybu, které se dopustilo v roce 1914 tím, že si nezajistilo takový početní stav pozemních prostředků OPL., který by byl býval s to čelit úspěšně ihned na počátku války letecké činnosti protivníka.

Značný počet mírových útvarů neznamená pouze veliký početní stav materiální, nýbrž i dostatek vycvičených specialistů a nasvědčuje tomu, že Německo jest si plně vědomo významu činnosti POPL. na počátku válečného konfliktu.

Generál Ludendorff poukazuje na pohotovost POPL. v knize „Der totale Krieg“, kde praví: „Hlavní letecké síly, jezdecké divise, motorisované útvary, několik vyšších jednotek a lehké námořní svazky dosáhnou bojové pohotovosti již několik hodin po rozhodnutí k válce, tedy nikoliv po vyhlášení války; obrana protiletadlům

¹³⁾ Upozorňuji čtenáře na tyto knihy a uvádím je jako hlavní prameny tohoto článku.

i s hláskou službou musí být připravena hned s prvními jednotkami branných sil."

Toto pojetí početnosti a pohotovosti POPL. se shoduje úplně s názory italského generála Visconti-Prasca, který proti názoru generála Douheta je přesvědčen o nutnosti mohutné a včas pohotové POPL.

Praví totiž výslovně v knize „La guerra decisiva“: „I ten, kdo má převahu ve vzduchu, musí pamatovat na obranu svého zápolí proti útokům nepřátelského letectva; tato obrana vyžaduje takového množství aktivních prostředků, že je přímo luxusně nákladná.“

Generál Prasca poukazuje dále na možnost náhlého přepadení státu bez formálního vypovězení války, z čehož plyne nutnost včasné pohotovosti OPL.

Německé dělostřelectvo p. l. je organisováno v lehkých a těžkých oddílech.

Lehký oddíl má 3 baterie po 12 kusech 2 cm kanonů p. l. O organisaci těžkého oddílu je pojednáno v následující stati.

Mírová organisace oddílu a baterie těžkého dělostřelectva proti letadlům.

Mírová organisace oddílu.

Oddíl se skládá:

z velitelství se štábem a ze štábní baterie,

z tří 4kanonových baterií 8'8 cm,

z jedné lehké 6kanonové baterie 3'7 cm,

z jedné 9členné baterie světlometů 150 cm.

Oddílový štáb má všechny orgány a prostředky, jichž je zapotřebí k řízení bojové činnosti oddílu a k dodávání rozkazů.

Dělí se:

na bojový štáb s povětrnostním družstvem (Gefechsstab mit Wettertruppe),

na spojovací čet (Nachrichtenzug),

na bojový trén (Gefechtstross)

a zavazadlový trén (Gepäcktross).

Velitel oddílu odpovídá za bojovou činnost svého oddílu; jeho přímým pomocníkem je pobočník.

Jak se dívat na tuto organisaci?

Pozoruhodné je, že se oddíl skládá z děl různých ráží a ze světlometů. Je to v podstatě skupina POPL., která disponuje různými prostředky a má svou určitou mobilizační kapacitu.

Ačkoliv by bylo zajímavé pohovořit si při této příležitosti o výhodách a nevýhodách podobného složení oddílu, ponechávám tuto diskusi na pozdější dobu, protože podrobnosti organisace POPL. nelze podle mého názoru dobře posuzovat, dokud jsme si neujasnili principiální otázky organisace OPL. všeobecně a POPL. zvlášť.

Podobná úvaha by nás značně oddálila od započatého tematu.

Baterie těžkého dělostřelectva p. l. má tyto části:

bojovou část (Gefechtsbatterie),

zásobovací trén (Verpflegungstross) a

zavazadlový trén (Gepäcktross).

Bojová část baterie se dělí:

na velitelskou družinu (Batterietrupp),
měřické a spojovací družstvo (Mess- und Nachrichtenstaffel),
palebnou baterii (4 děla) (Geschützstaffel),
vozy se střelivem (Munitionsstaffel) a
bojový trén (Gefechtstross).

Velitelská družina — 6 vozidel: 2 osobní automobily a 4 motocykly.

Měřické a spojovací družstvo — 8 vozidel: 1 osobní vůz, 2 motocykly, 2 telefonní vozy, 1 radiotel. vůz, 1 tažný vůz s přívěsným vozem pro ústřední zaměřovač a 1 vůz s přívěsným vozem pro zaměřovací přístroje, umístěné na druhém velitelském stanovišti. Pro předběžnou informaci uvádím, že baterie má dvě na sobě nezávislá velitelská stanoviště, z nichž může být řízena palba.

Palebná baterie — 7 vozidel: 2 osobní vozy, 1 motocykl a 4 tažné vozy s děly.

Vozy se střelivem — 2 vozidla: 2 nákladní vozy.

Bojový trén — 3 vozidla: 1 tažný vůz, 1 lehký nákladní vůz a 1 motocykl.

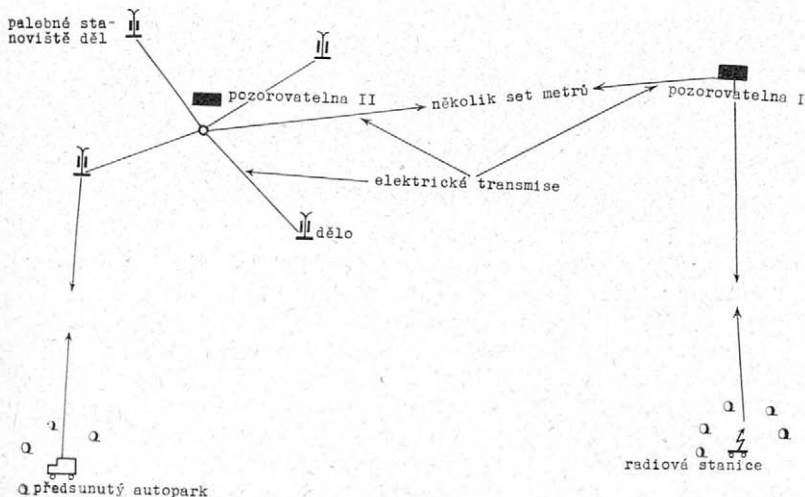
Baterie v palebném postavení:

Palebné postavení tvoří:

pozorovatelna I (Befehlstelle I),
pozorovatelna II (Befehlstelle II),
palebné stanoviště děl,
radiová stanice,
předsunutý autopark (část vozidel),
palebné stanoviště kulometů,
vlastní autopark (zbytek vozidel).

viz náčrt 1.

Baterie těžkého dělostřelectva p. l. v palebném postavení.

Náčrt 1.

Pozorovatelna I je vzdálena několik set metrů od palebného stanoviště děl. Volba pozorovatelů závisí na možnosti nerušeného pozorování vzdušného prostoru a na podmínkách pro umístění ústředního zaměřovače. Rozhodující pro vzdálenost pozorovatelny I od pal. stanoviště děl je délka kabelu elektrické transmise.

Na pozorovatelně I jsou:

velitel baterie,
důstojník měřič,
obsluha s ústředním zaměřovačem a výškoměrem,
velitel telef. družstva s telefonní stanicí,
poddůstojník pro hláskou službu,
důstojník patrač,
orientační poddůstojník (zaměřuje [orientuje] baterii),
poddůstojník pro zvláštní služby.

Pozorovatelna I je spojena telefonicky s pozorovatelnou II a zpravidla i s radiovou stanicí. Ústřední zaměřovač je spojen s jednotlivými děly pomocí elektrické transmise.

Pozorovatelna II je v blízkosti děl, nejčastěji v středu palebného stanoviště. Úkolem této pozorovatelny je, provádět palbu s pomocným zaměřovačem, jestliže by nebylo lze střelit pomocí ústředního zaměřovače na pozorovatelně I. Rozumí se, že toto stanoviště musí být voleno tak, aby příprava střelby nebyla ničím rušena (volný výhled v okruhu 360° je nutnou podmínkou).

Na pozorovatelně II je:

první důstojník,
obsluha s pomocným ústředním zaměřovačem,
velitel spojovacího družstva,
2 pozorovací roje (hlásní se střídají po ½ hodině),
poddůstojník pro zásobování střelivem,
poddůstojník pro plynovou službu.

Pozorovatelna II je spojena telefonicky s jednotlivými děly (pozorovatelna I není telefonicky spojena přímo s děly, nýbrž jen nepřímo, skrze pozorovatelnu II).

Palebné stanoviště děl zaujímá nepravidelný čtyřúhelník. Vzdálenost jednotlivých děl od středu baterie je 70—80 kroků (50—60 m).

Největší úhel skrytu pro kanony je 5° = 88 dc.

Při volbě bojového stanoviště se uplatňuje možnost skrytu a vhodnost půdy pro zájezd a umístění děl.

V palebném postavení jsou:

4 děla s obsluhou,
1 zámečník (patrně pomocník děl. mistra),
mužstvo pro střelivo,
poddůstojník zdravotnictva nebo sběrač raněných.

Obsluha děla je složena z 1 dělovoda a 9 vojáků, v čas potřeby může být obsluha zesílena o jednoho nebo dva vojáky z počtu bojového trénu.

Radiová stanice se umísťuje na takovou vzdálenost od baterie a od pozorovatelny I, aby v případě, že by byla nepřitelem zjištěna a postřelována, nebyla palbou zároveň ohrožena i střelící baterie. Radiová stanice je spojena telefonicky s pozorovatelnou I.

Pokud jde o umístění vozidel baterie, rozeznává německé dělostřelectvo p. l. dvě možnosti.

Buď zůstanou vozidla v palebném postavení, nebo se odsunou do zvláštního stanoviště — do autoparku.

Mimo případy velmi naléhavé a velmi příznivé okolnosti terénní počítá se s odsunem vozidel do autoparku, pro jehož volbu jsou udána dvě zásadní řešení: vozidla mohou být soustředěna společně na jednom místě, jehož vzdálenost od bojového stanoviště baterie závisí na bojové situaci a terénu. Je-li vzdálenost k autoparku větší, rozdělí se vozidla na dvě skupiny. První skupinou jsou dopravní prostředky, jichž je třeba k do-
dávání rozkazů a při rychlé změně palebného postavení. (Pravděpodobně při obsazování záměnného bojového stanoviště nebo při přemístění baterie na takovou vzdálenost, která nevyžaduje současné změny parkoviště ostatních vozidel.) Druhou skupinou jsou vlastní vozidla.

Pro volbu autoparku jsou rozhodující: situace, možnost skrytu a podmínky pro udržování vozidel.

Úkolem kulometů je, chránit pozorovatelny a bojové stanoviště děl proti útokům z malých výšek. Stanoviště kulometů určuje velitel baterie podle terénu. Obsluha kulometů koná zároveň hláskou službu pro baterii.
(Příště dále.)

Letectvo u nás a v cizině.

Plk. let. Karel Fulín:

O účinnosti palby při boji ve vzduchu.

(Volný překlad článku mj. E. Envalda z Věstníku vzdušného flota čís. 5/1937.)

Každý útočník ve vzdušném boji chce zničit svého protivníka nebo alespoň mu způsobit takové poškození, aby nemohl dále provádět svůj úkol. Zde tedy platí: čím kratší bude doba, v které bude způsobeno poškození, tím dříve bude protivník zničen anebo učiněn nezpůsobilým k boji a tím lépe může být palebných prostředků útočníka využito proti většímu počtu cílů.

Možnost způsobit nepříteli v nejkratší době takové ztráty, které by jej buď zničily nebo mu zabránily v provedení daného úkolu, se nazývá „efektivnost“ neboli „účinnost“ palby.

Ježto na způsobení ztrát nepříteli závisí úspěch leteckého útoku a průběh celého boje, jest účinnost palby základním činitelem při volbě útoků a jich posuzování při řešení libovolného, čistě palebního a taktického úkolu při vzdušném boji.

V dalším výkladě se vynosnázím:

- a) ukázat, jakým způsobem může být stanovena účinnost palby ve vzdušném boji,
- b) dát příklad výpočtu této účinnosti a zároveň i stanovení palebných prostředků k dosažení převahy v boji,
- c) ukázat způsob úvahy pro srovnávání palby mezi bojujícími.

Podmínky, na kterých závisí účinnost palby.

Na základě výše uvedeného krátkého objasnění účinnosti palby, dávajícího jen všeobecnou charakteristiku tohoto pojmu, může být pohlíženo na účinnost palby pro určitý letecký útok jako na pravděpodobnost sražení nebo pravděpodobnost zničení